Engagerande språkundervisning

Didaktiska principer och angreppssätt längs lärstigen: fokus grundläggande utbildning del 1

Åbo Akademi

Om handboken

Materialet i denna handbok har utvecklats inom projektet Kalejdospråk (2022–2025), som är ett forsknings- och utvecklingsprojekt där forskare från Åbo Akademi och lärare från Vasa övningsskola samarbetar. Projektets syfte är att utveckla språkdidaktiska modeller som förankrar en holistisk och språkmedveten språkstig i den grundläggande utbildningen.

Handbokens innehåll har utformats av forskarna Marina Bendtsen, Sandra Bäck och Liselott Forsman vid Åbo Akademi i samarbete med klasslärarna Linda Norrgrann, Anna-Brita Slotte och Pia Valkeakari samt språklärarna Jennica Haga, Moa Kola och Erika Vuorinen vid Vasa övningsskola.

Projektet Kalejdospråk har finansierats av Svenska kulturfonden och Aktiastiftelsen i Vasa.

I handboken kommer du att hitta olika modeller för hur man kan bygga upp språkundervisning utifrån ett holistiskt och integrerat synsätt på språkinlärning och språkundervisning.

Modellerna omspänner grundläggande undervisningens lägre (årskurs 3–6) och högre (årskurs 8–9) klasser och inkluderar undervisningsämnena engelska, tyska och franska. I detta skede hittar du två modeller men handboken kommer att utökas efterhand.

Även om modellerna är utformade inom ramen för specifika språk och anpassade för elever i en specifik ålder, är tanken att läraren ska kunna modifiera och anpassa materialet så att det kan utnyttjas för undervisning i olika språk och för andra elevgrupper.

Innehåll

Om modellerna

Skrivprojektet Meet My Clone, årskurs 6

- Material för Meet My Clone

Tema i engelska: Environmental issues, årskurs 9

- Material för Environmental issues

Om modellerna

En del av modellerna är uppbyggda med utgångspunkt i olika läromedel, texter och teman. Dessa fungerar som bakgrundskontext och modellerna kan tillämpas och anpassas för andra texter och teman.

Det handlar alltså om olika **arbetssätt** och inte om hur man tillämpar specifika läromedel, texter eller teman.

Tillbaka till Innehåll

Meet My Clone

Skrivprojekt i årskurs 6
10 lektioner

Skrivprojekt
Meet My Clone

Eleverna skriver en berättelse om en klon av dem själva.

Eleverna skriver enskilt en **introduktion** + **tre kapitel** enligt instruktioner. De får fritt fråga läraren och varandra samt samarbeta om innehåll.

Slutprodukten en ljudbok med text och inläsning.

Bokcirkelcafé avslutar projektet.

Tips: eleverna kan t.ex. använda online-verktyget Book Creator.

Syfte med skrivprojektet

Eleverna tränar på att bli bättre skribenter

- alla skriver på sin nivå, långt eller kort
- eleverna kan välja hur de skriver berättelsen, t.ex. ur vilket perspektiv
- eleverna lär sig saker de har behov av under skrivprocessen, t.ex. ord, skrivkonventioner (var ska man sätta punkt, komma etc.)
- engagemang – viktigt att det finns möjlighet för eleverna att själva välja vad de ska skriva om och att styra saker i sin egen text (autonomi)

Meet My Pet

Meet My Clone är baserat på skrivprojektet Meet My Pet som finns i boken Writing Projects av Gill Friel och Sue Ellis. Boken är publicerad av Scholastic 1995.

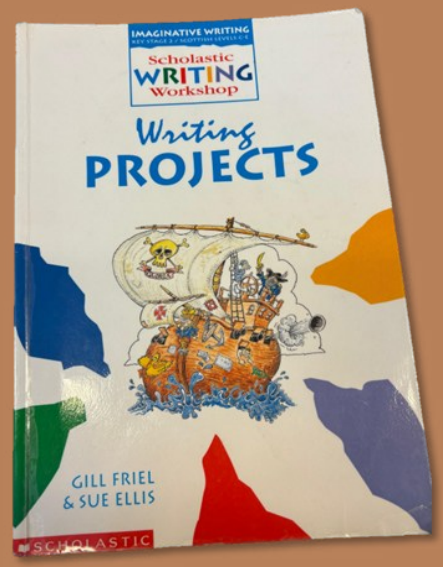

Lektion 1: Introduktion till skrivprojekt + adjektiv

A Kunna-karta och projektets omfattning

Presentation av kunna-kartan och skrivprojektets omfattning.

Alla elever skriver en egen bok som omfattar introduktionen *The Birth of a Clone*, och minst tre kapitel: *Getting Settled into Family Life*, ett valfritt kapitel och *The End*.

B Jobba med adjektiv som beskriver personlighet

1. Kombinera svenska och engelska adjektiv på Wordwall, uttala dem högt.

2. Eleverna står i kö och kommer i tur och ordning fram och väljer ett adjektiv att kombinera och uttala högt. (Med en prenumeration på Wordwall kan man visa alla ord på samma sida.)

Läxa: Eleverna tränar på orden hemma så att de kan översätta dem och väljer tre–fyra adjektiv som beskriver dem själva.

Läraren ber eleverna tänka på ett av adjektiven på Wordwall, vilket beskriver dig bäst? Läraren beskriver sig själv först för att ge modell. Läraren ställer följdfrågor i relation till elevernas val.

Läraren delar ut ordlista med alla adjektiv. Eleverna jobbar med arbetsblad om adjektiv – lägg in rätt ord, kombinera motsatsord, gruppera adjektiven i positiva, neutrala, negativa.

Extra uppgift: gör andra övningar med samma ord i Wordwall.

Möjlig fortsättning efter skrivprojektet: jobba med adjektivens komparation med utgångspunkt i klonberättelsen.

Lektion 2: Adjektiv + beskrivning av klon

A Genomgång av läxan

Läraren samlar in de tre-fyra adjektiv som eleverna har valt för att beskriva sig själva. Läraren läser upp adjektiven och ber eleverna gissa vem som beskrivs.

Alternativ: eleverna gör motsvarande i små grupper.

B Korsord

Eleverna övar adjektiven i ett korsord. Läraren ber eleverna studera orden först på Wordwall och därefter försöka fylla i korsordet utan stöd.

- Befrämjar ordinlärning genom att eleverna repeterar orden samt återkallar dem i minnet.

Blir eleverna klara får de fortsätta jobba med orden på Wordwall.

C Guess the adjective

Eleverna jobbar i par eller i smågrupper.

- Eleverna turas om att beskriva adjektiven. Övriga gissar. Eleverna får ha ordlistan samt arbetsbladet som stöd vid behov.

- Här får eleverna jobba interaktivt samtidigt som de repeterar adjektiven.

D Intro till skrivprojektet

Intro till skrivprojektet Meet My Clone enligt introdokumentet.

Läraren ger modell på hur man kan beskriva sin klons personlighet med hjälp av adjektiv, samt hur man kan beskriva personligheten utgående från en situation.

Eleverna väljer tre adjektiv och beskriver en situation per adjektiv där klonens personlighet kommer fram.

Läxa: eleverna skriver klart hemma.

Lektion 3:

Introduktion av klonen

A Intromingel

Eleverna går runt och presenterar en av beskrivningarna av sin klon (utan att nämna adjektivet) till så många som de hinner tills läraren säger stopp. De som lyssnar gissar vilket adjektiv det är frågan om.

Läraren frågar om någon av eleverna vill dela högt för klassen.

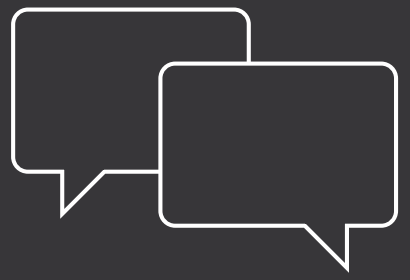

B The Creation of a Clone

Läraren introducerar arbetsbladet *The Creation of a Clone* med innehåll som introducerar och beskriver klonen.

De går tillsammans igenom frågorna och fyller gemensamt i en modell.

Eleverna börjar fylla i under lektionen och får till läxa att göra klart.

Detta arbetsblad kommer att utgöra grund för när eleverna skriver introduktionen till klonberättelsen.

Läxa: gör klart arbetsbladet.

Lektion 4:

Bokens introduktion

A Presentation av klonen

Eleverna presenterar sin klon för varandra utgående från arbetsbladet *The Creation of a Clone*.

The Creation of a Clone

B Bokens introduktion

Läraren berättar syftet med introduktion i en bok.

Eleverna får information om att de ska använda Book Creator.

Eleverna börjar skriva introduktionen utgående från arbetsbladet *The Creation of a Clone*.

Eleverna läser upp sina intron (så långt de har hunnit) för varandra.

Läraren ger feedback.

Läxa: skriv klart introduktionen.

Lektion 5:

Kapitel 1

A Introduktion till kapitel 1

Instruktion: the chapter has to have a beginning, a story, and an end. Eleverna bestämmer själva hur långt det blir. Eleverna har valfrihet i hur de skriver – t.ex. ur vilket perspektiv berättelsen ska vara.

- Det är viktigt att eleverna känner att det är deras berättelse (autonomi).

Läraren går igenom sin planering för kapitel 1 utgående från arbetsbladet *Getting Settled into Family Life*.

- Här visar läraren en modell och ger eleverna strategier för hur de kan tänka. Gör det gärna interaktivt: ställ frågor, diskutera möjliga alternativ.

B Eleverna planerar

Eleverna gör en egen planering med hjälp av arbetsbladet *Getting Settled into Family Life*.

När de har fyllt i arbetsbladet börjar de skriva på kapitlet.

- Medan eleverna skriver går läraren runt och hjälper och stöttar eleverna. Eleverna kan också ta hjälp av varandra.

Läxa: eleverna skriver så långt att de har 20 minuter kvar att avsluta följande lektion.

Lektion 6: Kapitel 1 fortsättning

A Introduktion till kapitel 1

Läraren delar in eleverna i mindre grupper – eleverna läser i tur och ordning det de skrivit och de andra eleverna ger feedback enligt *two stars and a wish*.

Two stars and a wish är en metod för kamratbedömning där man ger konstruktiv kritik genom att nämna två positiva saker som fungerar bra i en text, presentation eller annat arbete, och en sak som kan utvecklas eller förbättras.

B Eleverna skriver

Eleverna skriver på kapitel 1 i 20 minuter.

C Att summera

Läraren förklarar vad summary betyder och ber eleverna summera sitt eget kapitel 1 muntligt för varandra på 30 sekunder.

D Nästa kapitelunderlag

Läraren lägger ut resten av kapitelunderlagen. Eleverna väljer ett att skriva om på nästa lektion.

Lektion 7:
Kapitel 2

A Börja skriva på kapitel 2

Eleverna får börja skriva sitt nästa kapitel med underlagen som grund (som de valde förra lektionen).

Läraren förklarar att de har två lektioner kvar efter denna lektion att skriva, alla ska ha introduktionen + minst 3 kapitel helt klara.

Inför nästa lektion ska halva kapitel 2 vara klart.

B Förklaring av bokcafé

Läraren förklarar hur den sista lektionen kommer se ut
→ bokcafé.

Under bokcafét lyssnar eleverna på varandras berättelser via iPad och hörlurar och ger skriftlig feedback.

Lektion 8:

Eleverna skriver

A Skriva klart kapitel 2

Eleverna jobbar individuellt och skriver färdigt kapitel 2.

B Sista kapitlet *The End*

När de är klara med kapitel 2 fyller de i arbetsbladet *The End* och börjar skriva.

Lektion 9:

Eleverna skriver och läser in sin text

A Fortsätter skriva på *The End*

Eleverna fortsätter skriva på kapitlet *The End*.

Läraren instruerar eleverna att de måste ha sina kapitel klara nästa lektion. Vill de skriva mer måste de skriva hemma.

B Inläsning i Book Creator

Eleverna ska läsa in sina kapitel i Book Creator **före** nästa lektion.

Banda in i mindre steg ifall lyssnaren behöver paus.

Lektion 10: Bokcafé + självbedömning

A Hur man ger feedback

Läraren instruerar eleverna hur de ska ge feedback när de har lyssnat och läst berättelserna.

Eleverna bidrar med exempel och läraren fyller på.

T.ex. *use difficult words, funny, interesting, a good speaking voice*.

B Bokcafé

Läraren instruerar för Bokcafét.

- Eleverna ska ta fram sin berättelse på en iPad, plugga i hörlurar och lämna den på bordet, där finns också ett papper för feedback.

Därefter går eleverna runt och lyssnar på varandras berättelser och skriver feedback på pappret.

C Självbedömning

Självbedömning enligt kunna-kartan, antingen denna lektion eller nästa lektion.

Material för Meet My Clone

- Introdokument: Introdokument - Meet My Clone.docx
- Crossword personality adjectives: Crossword_personality adjectives.pdf
- Kapitelunderlag (arbetsblad): Kapitelunderlag_Meet my clone.docx
- Meet my clone, kunna kartan: Meet my clone, kunna-kartan.docx
- Personality adjectives wordlist: Personality adjectives wordlist Meet my clone.docx
- Personality adjectives worksheet: Personality adjectives worksheet Meet my clone.docx

Tillbaka till Innehåll

ENVIRONMENTAL ISSUES

Engelska årskurs 9
7–10 lektioner

Hjälpmedel och material:

Far and Beyond 9 (part three)

Powerpointpresentationer

Padlet

Book Creator

Slutprodukt:

Fact sheet/poster (digital som printas). Eleverna ska hitta fakta, göra en undersökning och sammanställa till ett fact sheet.

Övergripande mål:

Eleverna ska ha förståelse för globala miljöproblem samt behärska relevant terminologi på engelska så att de kan:

- diskutera kring miljöproblem
- söka information om och presentera ett självvalt miljöproblem i form av en poster

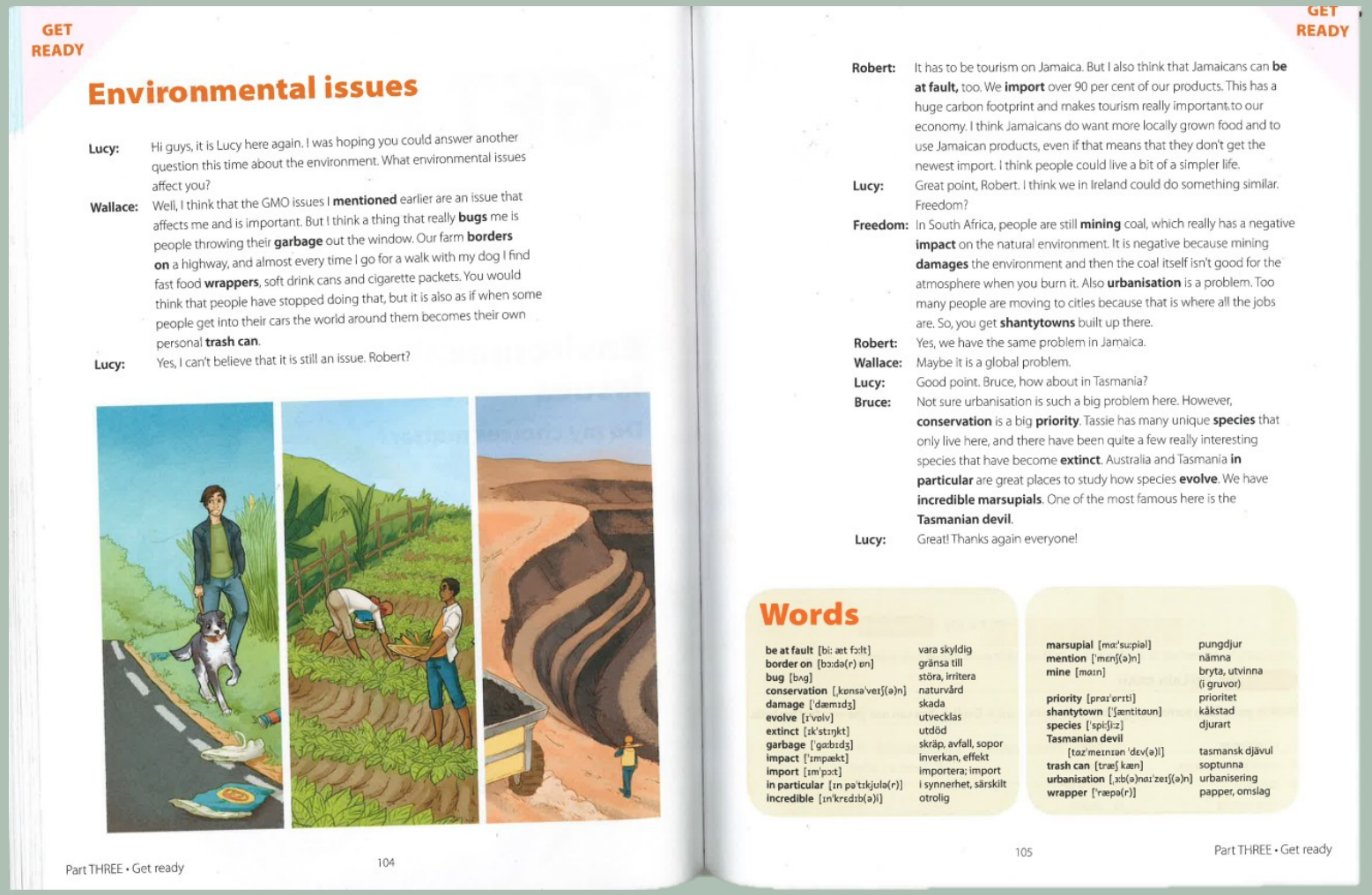

GET READY

Environmental issues

Lucy: Hi guys, it is Lucy here again. I was hoping you could answer another question this time about the environment. What environmental issues affect you?

Wallace: Well, I think that the GMO issues I **mentioned** earlier are an issue that affects me and is important. But I think a thing that really **bugs** me is people throwing their **garbage** out the window. Our farm **borders on** a highway, and almost every time I go for a walk with my dog I find fast food **wrappers**, soft drink cans and cigarette packets. You would think that people have stopped doing that, but it is also as if when some people get into their cars the world around them becomes their own personal **trash can**.

Lucy: Yes, I can't believe that it is still an issue. Robert?

Part THREE • Get ready 104

GET READY

Robert: It has to be tourism on Jamaica. But I also think that Jamaicans can **be at fault,** too. We **import** over 90 per cent of our products. This has a huge carbon footprint and makes tourism really important to our economy. I think Jamaicans do want more locally grown food and to use Jamaican products, even if that means that they don't get the newest import. I think people could live a bit of a simpler life.

Lucy: Great point, Robert. I think we in Ireland could do something similar. Freedom?

Freedom: In South Africa, people are still **mining** coal, which really has a negative **impact** on the natural environment. It is negative because mining **damages** the environment and then the coal itself isn't good for the atmosphere when you burn it. Also **urbanisation** is a problem. Too many people are moving to cities because that is where all the jobs are. So, you get **shantytowns** built up there.

Robert: Yes, we have the same problem in Jamaica.

Wallace: Maybe it is a global problem.

Lucy: Good point. Bruce, how about in Tasmania?

Bruce: Not sure urbanisation is such a big problem here. However, **conservation** is a big **priority**. Tassie has many unique **species** that only live here, and there have been quite a few really interesting species that have become **extinct**. Australia and Tasmania **in particular** are great places to study how species **evolve**. We have **incredible marsupials**. One of the most famous here is the **Tasmanian devil**.

Lucy: Great! Thanks again everyone!

Words

be at fault [biː æt fɔːlt]	vara skyldig
border on [bɔːdə(r) ɒn]	gränsa till
bug [bʌg]	störa, irritera
conservation [ˌkɒnsəˈveɪʃ(ə)n]	naturvård
damage [ˈdæmɪdʒ]	skada
evolve [ɪˈvɒlv]	utvecklas
extinct [ɪkˈstɪŋkt]	utdöd
garbage [ˈgɑːbɪdʒ]	skräp, avfall, sopor
impact [ˈɪmpækt]	inverkan, effekt
import [ɪmˈpɔːt]	importera; import
in particular [ɪn pəˈtɪkjʊlə(r)]	i synnerhet, särskilt
incredible [ɪnˈkredɪb(ə)l]	otrolig
marsupial [mɑːˈsuːpiəl]	pungdjur
mention [ˈmenʃ(ə)n]	nämna
mine [maɪn]	bryta, utvinna (i gruvor)
priority [praɪˈɒrɪti]	prioritet
shantytown [ˈʃæntɪtaʊn]	kåkstad
species [ˈspiːʃiːz]	djurart
Tasmanian devil [təzˈmeɪnɪən ˈdev(ə)l]	tasmansk djävul
trash can [træʃ kæn]	soptunna
urbanisation [ˌɜːb(ə)naɪˈzeɪʃ(ə)n]	urbanisering
wrapper [ˈræpə(r)]	papper, omslag

105 Part THREE • Get ready

Lektion 1

Uppgift A-C: introduktion till temat

Uppgift D: arbete utgående från text

Bilderna som vi hänvisar till och/eller visar som bilder i denna del finns i Environmental issues_undervisningsppt

A Diskussion i smågrupp/par

Eleverna diskuterar aktuella miljöfrågor som de känner till (bild 1)

Kopplar till elevernas förkunskaper och aktuella händelser

I och med att eleverna lyfter fram händelser de känner till och klimattema i media belyses kopplar man till verkliga livet

B Diskussion i helklass

Lärarledd diskussion

Samla & konceptualisera klassens förkunskaper i gemensam padlet utgående från vad de lyfter fram (t.ex. om elever uttrycker ”the temperature keeps rising” kan läraren koppla till konceptet/miljöfrågan global warming)

Idén med padlet – konkretiserar (eleverna *ser* sitt bidrag) utökar elevernas kunskap

C Diskussion i helklass

Presentation av aktuella klimatteman i media (bild 2)

- Koppla till det eleverna har lyft fram i tidigare diskussion och konkretisera
- Fyll på padlet vid behov

D Arbete utifrån texten Environmental issues, s. 104-105

Intro

Skapa kontext genom att koppla till bokens ramberättelse (de fem internationella ungdomarna)

D1

Diskussion i grupp i vilket av de fyra länderna de tror att de olika miljöfrågorna förekommer.

D2

Diskutera ordens betydelse och koppla dem till miljöfrågorna från tidigare diskussion.

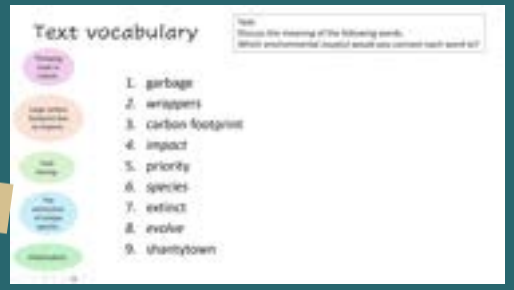

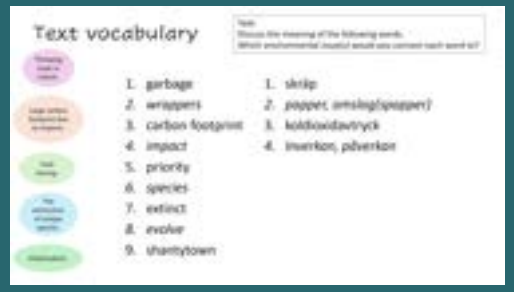

D3

Lyssna på texten och lista ut vilken miljöfråga som hör till vilket land.

Gemensam genomgång med hjälp av powerpoint.

Jämför med situationen i Finland – är dessa problem också aktuella här? Finns det andra problem?

Läxa: läs text + ordlista. Förbered 1-2 meningar från uppgift 4, s. 107.

D4

Fortsatt bearbetning av texten samt vokabulären. Uppgiftsbeskrivning nedan.

Differentieringsmöjligheter

Uppgifter med svart text gör alla elever, orange betyder extra uppgifter och grönt är mera utmanande uppgifter.

Eleverna kan jobba i egen takt, enskilt eller i par. Uppgifterna kan modifieras så att man inkluderar pararbete och muntliga inslag.

Ifall eleverna har gjort den gröna Dig Deeper-uppgiften kan läraren följande gång gå igenom artiklarna som eleverna lagt in på Padlet och klassen kan tillsammans kombinera dem med rätt miljöfråga.

Lektion 2

A Återkoppling och läxa

Återkoppling till tidigare lektion

- Diskutera med bordsgrannen vilka miljöfrågor vi gick igenom förra lektionen (Padlet som stöd på skärmen)
- Diskutera eventuella artiklar som lagts in av eleverna under förra lektionen och koppla artikeln till relevant miljöfråga.

Genomgång av läxan enligt instruktioner på bild 7.

Genomgång av uppg. 3, s. 107. Ordövning med luckor.

Ordkoll, synonymer och översätt. Bild 8–9.

B Jobba med fraser

Jobba med fraser från texten. Skapa turvis meningar med fraserna i uppgift 3, s. 108. Skriv era två bästa meningar.

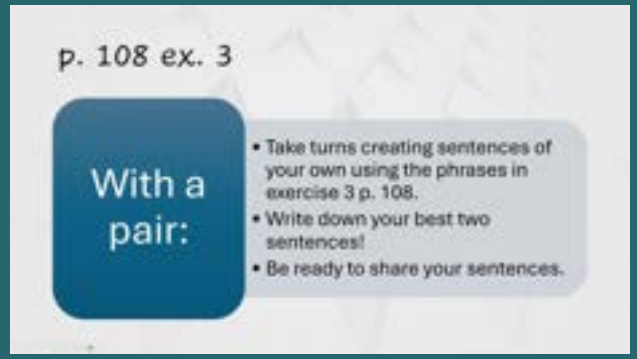

C Koppla till grammatik

Här kan man med fördel koppla till grammatik, t.ex. konditionalis. Bild 11–15.

Diskutera *Good deeds for the environment*. Ta ställning tilll alternativen: *I would, I could, I might or I wouldn't do this*. Analysera hur strukturen bildas med hjälp av exemplen.

Gå igenom hur konditionalis bildas.

Eleverna tillämpar regeln, översätter från svenska till engelska.

Eleverna gör uppgifter i boken, s. 245–246, uppg. 1, 2, 3.

Lektion 3

A Vokabulärcheck

Vokabulärcheck med Quizlet live i små grupper.

B Ekologisk märkning

Eleverna diskuterar i par vilka av märkningarna på bilden de känner igen och vad de känner till om dem (bild 16).

Därefter ska eleverna försöka kombinera bild med rätt förklaring (bild 26–27, klipp ut korten).

C Icke-statliga organisationer

Introduktion av icke-statliga organisationer (NGO) (bild 17).

D Frågestationer

Eleverna delas i tre grupper.

Det finns tre stationer A-C (om stor grupp gör två uppsättningar) (bild 18).

Eleverna jobbar 2,5 minut vid varje station varefter de byter till nästa. Varje grupp redovisar en station.

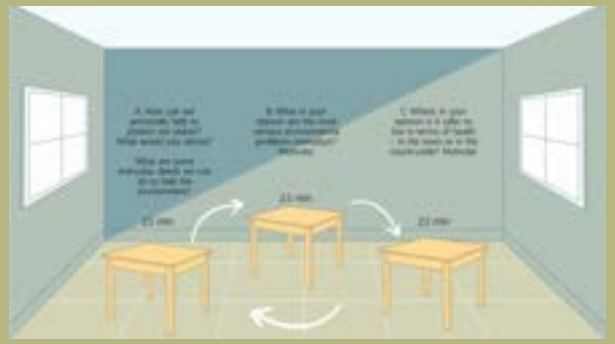

E Green washing

E1 Intro till Green washing

Pardiskussion om Green washing, vad kan det handla om?

Gå igenom i helklass vad eleverna tror att det handlar om, ge därefter definition (bild 19).

Kopplar till elevernas förförståelse.

E2 Ordprat

Introduktion av nya ord – (bild 20) diskutera ordens betydelse i par/små grupper, översätt orden, bilda egna meningar som innehåller orden.

E3 Hörförståelse

Hörförståelse i boken, s. 122.

Eleverna får lappar med sex påståenden. De diskuterar parvis och kommer överens om vad som är sant eller falskt. (Printa bild 21 och klipp ut påståendena.)

Därefter lyssnar eleverna på hörförståelsen och diskuterar om de är av samma åsikt som innehållet i texten.

Genomgång i helklass.

E3 Frågestationer

Nya ord, bild 22.

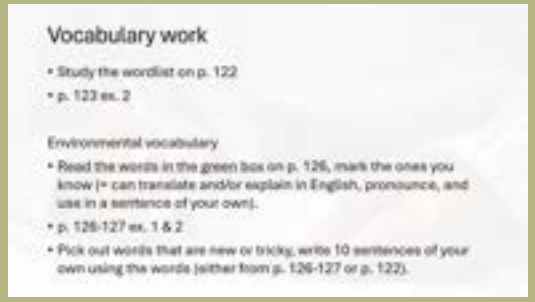

Läraren presenterar uppgifterna och därefter får eleverna jobba självständigt.

Studera ordlistan som hör till hörförståelsen på s. 122, gör uppgift 2, s. 123 (ifyllnadsövning med ord från hörförståelsen).

Environmental vocabulary – Jobba med ord som har med miljö att göra (bild 22).

Lektion 4

A Jobba med ord

Eleverna jobbar gruppvis med orden i linje med instruktionerna på bild 23, uppgift 1-4.

- Genomgång av uppgift 3 i helklass. Varje grupp läser upp sina definitioner och övriga gissar vilket ord.
- Elevernas meningar samlas in och delas ut till en annan grupp som fyller i (uppgift 4).

Differentieringsmöjlighet: eleverna skapar eget material utgående från egen nivå.

B Konditionalis

Repetition av konditionalis 1 & 2 och introduktion av villkorssatser med futurum.

- Eleverna försöker tillsammans med stöd av läraren repetera reglerna för konditionalis 1 och konditionalis 2 (bild 24 –25).
- Introduktion av villkorssatser med futurum.
- Eleverna jobbar parvis med olika övningar kopplade till grammatiken.

Lektion 5 - Konditionalis

A Återkoppling

Kort gemensam återkoppling till konditionalis via exempel.

Eleverna förklarar reglerna åt varandra med hjälp av exempel (använd några av meningarna från lektion 2).

B Gruppövning

Dela in eleverna i små grupper.

Eleverna bildar meningar i konditionalis utgående från lappar där if-satsen har en färg och huvudsatsen en annan färg. (konditionalis_spel).

Gemensam genomgång i helklass – varje grupp letar fram en mening i konditionalis 1, konditionalis 2 och futurum.

C Skriftliga uppgifter

Eleverna jobbar individuellt eller parvis med skriftliga uppgifter.

Eleverna får välja mellan olika uppgifter (kombinera-övningar, ifyllnadsuppgifter, översättningar, kort skriftlig uppgift om environment (60 ord) som börjar med en if-sats, t.ex. If I had known what I know today I would (not) have.../If I could change three things in my life to reduce my ecological footprint, I would...)

Differentiering när eleverna har möjlighet att välja själva.

Lektion 6-9: Projektarbete

A Instruktioner för projektarbete

Introduktion till projektet med hjälp av Environmental issues_projektppt

- Instruktioner och temaförslag
- Tips för hur man gör en bra enkät

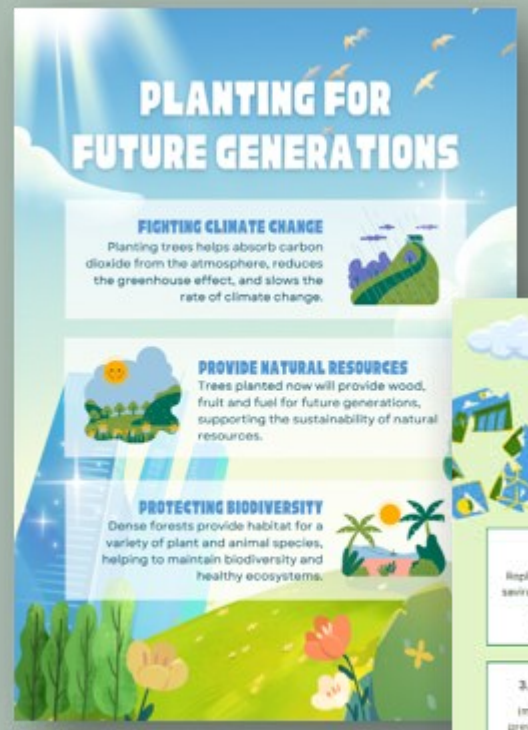

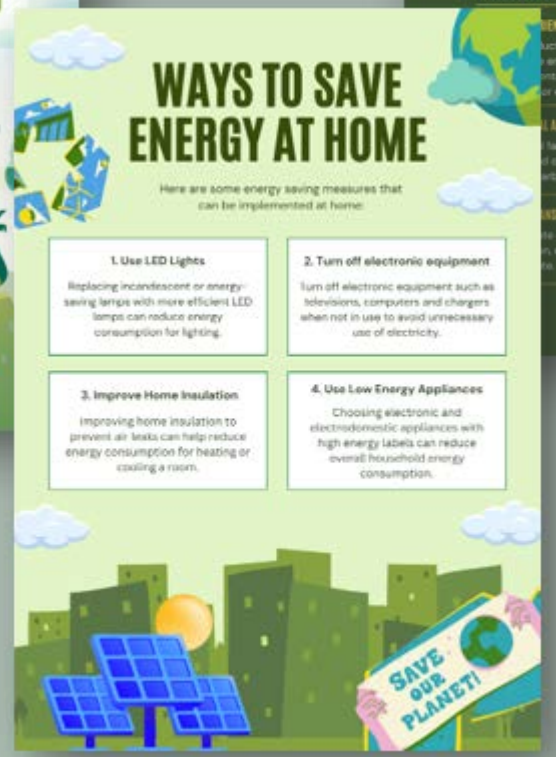

Lektion 10: Presentationer

A Posterpresentationer

Beroende på storleken på klassen kan man t.ex. göra en så kallad Gallery Walk (se närmare https://www.cultofpedagogy.com/speaking-listening-techniques/, eller dela in klassen i mindre grupper som presenterar för varandra.

Läraren behöver på förhand bestämma vad eleverna som lyssnar har för uppgift, t.ex. förbereda en fråga eller kommentar till presentationen, ge feedback eller utvärdera, alternativt att eleverna besvarar en quiz på innehållet i presentationerna där varje grupp bidragit med några frågor (Quizlet/Kahoot).

B Repetition av konditionalis

Repetition av konditionalis via Blooket (blooket.com)

Blooket

Material för Environmental issues

- Undervisningsppt: Environmental issues_undervisningsppt.pptx
- Poster-projekt ppt: Environmental issue_projektppt.pptx
- Konditionalis-spel: Konditionalis_spel.docx

Tillbaka till Innehåll